

Rex megmenti Pannóniát

A Rex névre hallgató magyar vizsla egy fasza fiú. Rajongásig szereti és szolgálja gazdáját, aki szerint Rex okosabb egy rendőrnél, azzal a különbséggel, hogy nem tud beszélni, írni, büntető-jegyzőkönyvet szerkeszteni. A tolvajt vagy a sánta kutyát viszont hamarabb utoléri. Még hogy nem tud beszélni! Annál többet tud. Például énekelni és sírni. Ha gazdája jól érzi magát, s duhaj jókedvében énekelni támad kedve, Rex is véle énekel. Ellenben, ha a gazdája szomorú, vagy akár magára hagyja, akkor sír, oly sűrűn hullanak könnyei, mint egy özvegy menyasszonynak. Hát nem több ez a beszédnél?! Hisz az ének csak az igazat mondja, s igazán csak a férfiak tudnak sírni. Akkor hát miért is kellene beszélnie Rexnek, ennek a tisztességes magyar vizslának? Abból lenne nagy malőr. Hogy miket ki nem fecsegne csak általa látott és hallott dolgokról, hogy micsoda herkopátérezéseknek, abcugolásoknak, kirelejzumoknak lennének meghallói, micsoda pletykákról, szerelmi légyottokról, sztriptízekekről mesélne Rex, mint ahogyan minden biztonnyal mesél is a kutyatársadalomban. Bizonyosság erre az a megszámlálhatatlan korcs utód, amelyeket sétái, erdei kirándulásai, üdülőtelepi bolyongásai után maga után hagyott a király. Mert király ő, király a székely Hargita kies tájain. Vagy ha a királyi cím csupán csak nevére korlátozódna, a nagyhercegségi vagy az örgrófi titulusra mindenképpen jogosult, hisz jobban óvja egy rabonbánnál ő azt a kicsinyke birtokot, amelynek védelmére önszántából fősorakozott...

Rex egy beleváló magyar vizsla. Szereti gazdáját, gazdasszonyát. Szeret minden becsületes embert, akinek jó szava van, jó szándékú, s azon a nyelven szól hozzá, amelyet az emberek közt anyanyelvnek szokás nevezni. Napjai javát egy tömbház lakásban tölti, az előszobában kiképzett fekhelyén, napközben, ha a gazdasszony nincs otthon, időnként belopakodik a hálószobai ágyra, étkezések idején az ebédlőasztal mellett trónol, akár egy szfinx, kinézi a legfinomabb falatokat a gazda szájából.

Vajon milyen lehet egy kutyának az anyanyelve? Kutya-anyanyelv? A válaszra alulírott egy véletlen folytán jött rá.

Történt pedig egy hétvégi verőfényes nyári délutánon, hogy Rex és gazdája néhány segédmunkás kíséretében kivonultak a városszéli üdülőtelepre bizonyos kubitikus munkák elvégzésére. A férfiak nekiláttak a lapát-

nyélnek, végezték a végeznivalót. Rex pedig tette a magáét, hátsó lábának gyakori emelgetésével körbehatárolta, ellenőrizte birodalmát, meglátogatta a környékbeli hölgyismerőseit, s minekután eléggé kifáradt a sűrű loholásban, jól megérdemelt pihenőre elnyúlt a kanadai juharfaóriás árnyékában, ahová cuccaikkal lerakodtak gazdiék. Összekötötte a kellemest a hasznossal, mert szundítani szundított, de hát milyen a becsületes magyar vizsla, fél szemmel akkor is őrködik, amikor szundít...

Hinnye azt a jebezeusát, mi történik itt – kapja fel rögtön a fejét, amikor a liget szélén eléggé zajos társaság jelenik meg –, ezek roppant gyanúsak. Valami ilyesmit gondolhatott magában Rex úrfi, amikor rögtön talpon termett, s a társaság felé fordította vigyázó tekintetét. Nini, már vetkőznek is, ó micsoda csajok! Legalább az egyik feléről nyugodtan el lehet mondani, hogy igazi bombázó. Ó, de az a ronda, aki most elindul a juharfa felé... Majdnem monokiniben. És szól, hogy kucuckucu, hogy vajsivaj, mily gyönyörű kutyus, hogy egyelek meg, hogy rágnám azokat a loncsos füleidet, gyere ide, drágaságom, hadd simogassalak meg... És így tovább, és így tovább, a hölgy egyre vézsesebben közeledik Rexhez, aki birtokát védendő, egyre jobban csahol, mind nagyobb körökben lohol a juharfa árnyéka alatt, védi a védenivalót. De a banya – valljuk be őszintén, hogy fürdőruhában ez eléggé kitetszik – csak nem hagyja magát, csak azért is magáénak akarja, meg akarja simogatni a vizslát, még a több mint dúsnak mondható kebleit is megrezzenti előtte. Rex azonban nem ma szállt le a falvédőről, biztos benne, hogy itt nem az ő rendkívülisége a tét, hanem a gazda vagyontárgyai ellen készül a merénylet, s mivel ő úr, aki akkor sem bánt tettelesen egy nőt, ha nem szereti, a leghasznosabb védekezési variáns mellett dönt: menteni a menthetőt. Gyorsan a csomagokhoz rohan, s a legkézenfekvőbbel, vagyis a leg-fogai-közé-vehetőbb holmival usgyi, meg sem áll a harminc méterrel arrébb lapátoló gazdáig.

Ez a holmi egy csomag Pannónia cigaretta volt.

Ezt mentette meg Rex a feléje dübörgő hölgytől, aki csak szeretni akarta, aki csak meg akarta simogatni, s talán önmagát is megszerettetni, a csodálatos Rex kegyeibe férközni. Nem sikerült neki. Mert alapjában véve Rexben a kötelességérzet erősebb a talmi, mulékony szeretetigénynél. Nem valószínű ugyanis – lett légyen bármennyire is kényes a másik nembéliekre –, hogy Rex a hölgy esztétikai jegyei miatt viselkedett a tőle általában megszokottól eltérően, vagyis ellenségesen.

Rex nem tud románul. A hölgy pedig, hogy „magáévá tegye”, románul szólva közeledett felé. De Rex csak magyarul tud. Rexnek az „anyanyelve” a magyar. Vagyis székelymagyar. A csiki székelymagyaron kívül nem ismer más nyelvet. Ugye, hogy milyen szegény? De nem annyira az, hogy ne tudná megmenteni Pannóniát.

„Vihar egy üvegburában” – idézhetnénk az eset kapcsán Kosztolányit, ha nem lennénk megbizonyosodva afelől, hogy Isten állatai csak a „vérükön átszűrt szavakkal” s a „maguk anyagából” munkálkodva tudnak létezni a világban... A barmoknál, az oktalan állatoknál az anyanyelvhez való viszony egy kicsit másabb, mint az embernél. Talán egy kicsit emberibb, vagy...

Hazamegy Bákóból hétvégén az unoka a nagypapa falujába. Ősz van, segíteni kell a magára maradt, egyedül élő öregnek. Megy is szívesen a legény, hisz imádja a falut, az öreg taticát. Gyorsan lerakodik, átadja a következő hétre való kenyeret, konzerveket, s máris nekiáll a munkának. Kivezeti az istállóból az egy szál borzderes tehénkét, befogja az egy jármű szekérébe. De valami történik, a téhen az istennek sem akar a járom mellé állni, amiért kap is az ostornyélből, de az unoka káromlásai sem mindennapiak. Ha látnák ezt az állatvédők! Aztán a ház előtti lócán üldögélő, eléggé magatehetetlen nagypapa odaszól az onokának:

– Beszélj vele mogyaran, met nem tud olájul. Monggyad, hogy Bingyó, met úgy híjják. Abárolgasd es csendeskén...

És a Bingyó megszelidül, amikor az onoka tudata, emlékezete mélyéről előkotorja azokat a gyermekkori szavakat, amelyeket a nagyszülőknél eltöltött vakációiban fölszedett. Lehet, hogy nem a fogatolás, tehénterelgetés szavai ezek az abárolgatások, de hasonlatosak a borzderes tehénke „anyanyelvéhez”, olyan csángósak, amolyan korcsitúrák, hisz a fiúnak az anyanyelve már nem a csángómagyar, ő már a városban nőtt fel, ahol a szülei, bár tudták még az anyanyelvet, a gyermekeket már románul nevelték, román anyanyelvűvé nyilvánították. De a mélyben, a hajszálgökök, amelyek erdők, mezők fűszálain föl-fölszivárogtatnak holmi homályos foszlányokat az oktalan barmokig, vissza a nagyapáig, azok időnként élnek. Mert az anyanyelvről sohasem lehet tudni, hol, mikor és kinek cselekedti meg a csodát. Sokszor, amikor a legnehezebb, akkor álmodja újra önmagát, lázálom, önkívület, zsarnokság, korbács, bikacsök, agónia, halálunk előtti pillanatban, utolsó sóhajtásként történik meg, akár egy pünkösdhajnali madonnás látomás. Vannak vidékek, ahol lehet, hogy egy galamb, egy madár, egy kutya, egy tehénke által

maradnak meg embernek az anyanyelv láthatatlan, töredékes katarzisa...

Ezt a lovak szinte már klasszikusnak mondható esete is igazolja. Székelyföld szerte ezernyi, színesebbnél színesebb változatban keringett az a történet – még az átkosban –, amely a Hargita rengetegeinek (akkor még voltak ilyenek) egyik erdőgazdaságában ismétlődött meg évről évre. Az év végi zárszámadásokon mindig baj volt, ugyanis a téli kitermelésekre, erdőirtásokra, gyéritésekre favontatás céljából ősszel felvásárolt lovak tavaszra egytől egyik kimúltak a világból. Voltak is ezért nagy büntetések, szankciók, fizetésmegvonások, hivatali visszaminősítések, főnökcserék, pártfegyelmik. Minden hiába történt: az ősszel megvásárolt lovak tavasszal átköltöztek az örök vadászmezőkre. Évek telten egy román erdész mérnök fejtette meg – akit szintén fegyelmi úton, büntetésből kényszerítettek a székely hegyek közé – a titokzatos lóvész titkát. Ő rájött arra, amire az itteniek közül senki.

És kimondta: a lovak azért pusztultak el tavaszra, mert csak magyarul tudtak!

Az erdővágó munkások viszont nem tudtak magyarul. Pedig szakmájukban a legjobbak voltak. Máramarosi románok és ukránok. Őket szerződték minden télen vendégmunkára az erdőgondnoksághoz. Dolgoztak is sötétől sötétig, otthon minden bizonnal a saját lovaikkal is tudtak banni, de ezekkel a székely, csak magyarul tudó lovakkal sehogyan sem tudtak értekezni. Maradt az ostor, a vendégrúd. Nem szóval, hanem karóval jöttek a munka világába. Addig ütötték-verték szegény párakat, amíg teljesítették a normát. Amíg az Áprily által oly csodásan megénekelte erdélyi tetőről bevontatták a rönköket a viharos völgyig. Az aljig.

Pedig a lovak nem tudtak Trianonról, többségi, uralkodó nemzet elnyomásáról, a kisebbségi helyzetbe került anyanyelvről, annak Szabófalvától San Franciscóig terjedő odisszeáiról. Talán még az árnyalatairól sem.

A két- vagy többnyelvűség náluk nem megy. A lelketlen állatnál nincs valószínűsége a Kárpát-medencében annyira ismert, egész nemzedékeken átsöprő metamorfózisnak: kezdetben vala az egynyelvűség, impériumváltások után jött a két- vagy többnyelvűség, amiből végül újból egynyelvűség, vagyis nyelvcseré lett.

A lovak, ha állva herélik is őket, csak anyanyelvükön nyeritene. Az oktalan lényeknek csak egy édes anyanyelvük van. Annak elvesztésébe, pusztulásába beledöglenek. Az ember viszont túléli a teljes felejtést is. Kányádit parafrázálva az ember..., az ember megszokja, az állat belepusztul. De, ha az ember megszokja, túléli, akkor ki menti meg Pannóniát?